

Anita Furu

Mit halve liv

Gladiator, 2017

Af Jan Schwarz

Anita Furus fine debutroman giver en skarp beskrivelse af den østjødiske Ruths immigration til Danmark, hvor hun bliver adopteret af Sophie Ballin fra det bedre jødiske borgerskab i København. Romanen udspiller sig i perioden før Første Verdenskrig, hvor tusindvis af jøder brød op fra deres hjembyer i Rusland og Ukraine som følge af pogromer og økonomisk trange kår.

Romanen begynder med en skildring af Ruths besøg hos den skånske amme Amanda, der bliver en slags plejemor for hende kort efter hendes adoptivmor Sophie Ballins død af tuberkulose. Det er anden gang, Ruth bliver moderløs. Første gang er da Nunja (Ruths oprindelige navn) mister sin mor, som dør under hendes fødsel. Senere bliver hendes far, der efter morens død har giftet sig med hendes tante, slået ihjel i en pogrom i en ukrainsk shtetl.

Scholem Aleichems *Motl Peyse, Kantorens Søn* (1907-1916), en klassisk jødisk roman om tabet af faderen og traditionen, er fortalt med den 10-årige Motls egne ord i monologform. Motls far er byens kantor, som i begyndelsen dør af tuberkulose. Motls livshistorie repræsenterer friheden fra den jødiske faderautoritet, et grundvilkår for de tusindvis af unge jøder, der i begyndelsen af det 20. århundrede forlod deres hjembyer i Central- og Østeuropa. I modsætning til Motl, der fortsætter med at være dybt

Anmeldelser

forankret i sin jødiske familie efter sin ankomst til New York, kommer Ruth til at leve "et halvt liv" afskåret fra sin jødiske baggrund og familie. Hun bliver godt nok sendt i den jødiske religionsskole i København og opfostret i en jødisk familie. Men fra begyndelsen har hun kun et ønske: At bryde uden for murene for at finde en ikke-jødisk mand. Det lykkes i giftermålet med norske Sigurd Linde, som tager hende med sig til San Sebastian, hvor han bor og arbejder for et norsk firma.

Furu portrætterer Ruth på en dybt indfølelse måde, så læseren får indsigt i frigørelsens og moderskabets psykologi. I sammenligning med veninden Kammas nye liv som nygift i København er Ruths frigørelse betydelig mere radikal og ensom:

Jeg tænker, at Kamma befinder sig i den tilstand af ukompliceret glæde over sin mand og sit liv, som jeg selv har søgt. Løsrivelsen fra familie og tradition. Følelsen af endeløs frihed. Men de rødder, hun har frigjort sig fra, vokser tre gader væk. Hun er blot en udløber, og det er hun tilfreds med, trods sin tøjlesløshed. Denne forskel mellem os gør mig jaloux og får mig til at føle mig endnu mere alene (s. 126).

Mit halve liv er en vellykket roman om en jødisk kvindeskæbne, der består af nedslag i de afgørende traumatiske vendepunkter i Ruths liv. Først hendes rejse fra hjembyen i Ukraine via Sankt Petersburg til København, hvor hun ankommer alene som seksårig og efter en "prøveperiode" på et halvt år adopteres af Sophie Ballin. Derefter hendes adoptivmors død efterfulgt af indflytningen hos onkel Ja og tante Jo, der giver hende tag over hovedet, men ingen hjertevarme. Og senere berettes om Ruths førstefødte Janes pludselige død på en hjerteskrærende, usentimental måde.

Romanen ender med, at Inge, Ruths datter, bliver gravid efter familiens hjemkomst til København fra San Sebastian og manden Sigurds død. Inge beslutter sig for at føde barnet som enlig mor. Også hjerteveninden Kammas datter bliver gravid. Mor og datter-enheden ender som romanens eneste stabile familieenhed. Derimod er det jødiske reduceret til minder fra en svunden tid i den ukrainske shtetl domineret af jødeforfølgelser og et borgerligt jødisk miljø i København

på vej mod total assimilation.

I den sidste del af romanen hypnotiseres Ruth af veninden Paul og oplever at blive en pige på seks-syv år, der igen taler sit modersmål jiddisch. Her skitserer Furu romanens form som en serie af postkort, hvor de forskellige kapitelloverskrifter med bynavn og årstal udspilles i nutiden uden at være blevet filtreret gennem Ruths senere erfaringer. På tilsvarende måde fremstilles Ruths liv i romanen som en samling fragmenter.

Furu giver et tæt indblik i sin hovedperson, der er præget af fortrængningerne af Ruths "halve liv" i den ukrainske shtetl. I en lille rød kuffert bevares de ubesvarede breve fra Ruths bror og søster, som bliver hendes eneste forbindelse til opvæksten og familien i den jiddischtalende shtetl. Holocaust berøres kun ganske kort i forbindelse med reningen af de danske jøder og en meget kort beskrivelse af massebordet i Babi Yar uden for Kiev i den region, Ruths familie kommer fra (s. 224). Disse begivenheder antydes kun lige i det citat, som er brugt som bogens klaptekst om familiens togrejse gennem Tyskland i slutningen af 1930'erne:

Vi rejser gennem Tyskland i forseglede togvogne. Stationer dukker op og forsvinder som døre, der åbnes og lukkes ... Jeg forestiller mig Europa som en slette – udstrakt, ujævn, tåget – og os selv og vores medpassagerer som en kolonne af myrer, der kryber gennem et langt, smalt rør (s. 159).

Den tyske forfatter W.G. Sebald, hvis citat om "barndommens skræk" fra romanen *Austerlitz* er brugt som romanens motto, har inspireret Furu til at skabe en atmosfære af angst, isolation og fortrængninger. Den rammer nøjagtigt Ruths jødiske skæbne i romanens "postkort" fra hendes livsbane i forskellige europæiske lokaliteter i første halvdel af det 20. århundrede. Samtidig kontrasteres disse dystre europæiske temaer med de hjertevarme beskrivelser af intimiteten mellem Ruth og Inge, adoptivfamilien og den jødiske vennekreds i København. Furu har skrevet en meget anbefalelsesværdig dansk-jødisk roman, en sjælden forekomst i nutidens danske litteratur.

Anmeldelser